

Споделената каталогизация – възможност за оптимизиране на каталогизационната дейност в малките страни

Надя Карачоджукова
Национална библиотека
“Св. св. Кирил и Методий”

Национален форум “Преображенията на Б-Пространството”
Варна, 21-22.03.2013

Основна цел на библиотеките

- ▶ Удовлетворяване на информационните изисквания на потребителите
- ▶ Коопериране за осъществяване на тази цел

Коопериране в областта на каталогизацията

▶ **Споделена каталогизация**

Определение:

споразумение, в което библиотека или библиотечна система се договаря за работа в автоматизирани системи или за услуги, които улесняват създаването на библиографски и контролни записи във форма, подходяща за обмен с други библиотеки при спазване на установени каталогизационни практики.

Причини за коопериране на библиотеките в областта на каталогизацията

- ▶ Икономически
- ▶ Автоматизиране на каталогизационния процес
- ▶ Ниско заплащане на висококвалифициран труд
- ▶ Трудности при своевременната обработка на документите

Коопериране на библиотеките в САЩ и Западна Европа (исторически преглед)

▶ САЩ

- 1930 г. – TRLIN
- 1972 г. – 125 консорциума

▶ Западна Европа

- 30-те години на 20 в. – създаване на библиотечни системи, запазени и днес

Коопериране на библиотеките в Централна и Източна Европа

- ▶ 90-те години на ХХ в. – автоматизиране на библиотечните процеси

- ▶ Национални сводни каталози
 - CASLIN- Чехия
 - ESTER – Естония
 - МОККА- Унгария
 - NUKat – Полша
 - ЛИБНЕТ - Русия

Модели на библиографски мрежи за споделена каталогизация

- ▶ OCLC
- ▶ COBISS.Net

OCLC

- ▶ Основана 1967 г.
- ▶ Предимства на OCLC
 - каталогизиране в различни формати на всички видове документи
 - опитни каталогизатори
 - високо качество на записите в MARC формати

COBISS.Net - регионална мрежа по модела на OCLC

- ▶ COBISS е референтен модел на система, представляващ платформата за национална библиотечно-информационна система и/или библиографска система за резултатите от научната дейност.
- ▶ Прилага се в Словения, Сърбия, Македония, Босна и Херцеговина, Черна гора и България, които са свързани в мрежата COBISS.Net.

Основни характеристики на интегрираното управление в COBISS

- ▶ Рационализация и добавена стойност
- ▶ Изисквания за обучение на каталогизаторите
- ▶ Високо качество и мултифункционалност на библиографските записи
- ▶ Прозрачност на резултатите от изследователската дейност

Системата COBISS като модел за споделена каталогизация

- ▶ Библиотеки, свързани в единна информационна система със споделена каталогизация
- ▶ Споделена библиографска база данни COBI (общ своден каталог)
- ▶ Локални библиографски бази данни на участващите библиотеки

Гаранции за функциониране на системата

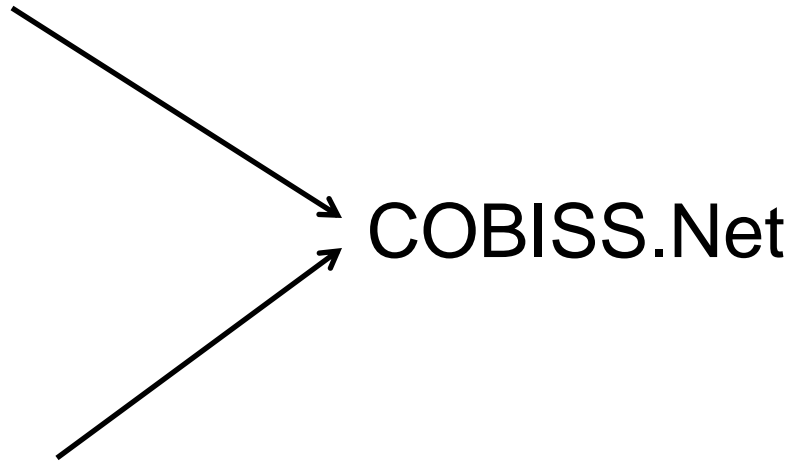
- ▶ Стандартизирана и споделена обработка на библиотечни документи
- ▶ единно управление на каталозите и библиографиите
- ▶ Каталогизатори с подходящи знания и умения за споделена каталогизация
- ▶ Свързване на библиотеките през компютър и комуникационна мрежа

Споделена каталогизация в рамките на системата COBISS

- ▶ Основа на споделената каталогизация:
 - кооперирано събиране и разпределена обработка на данните
- ▶ Структура на библиографските записи и на обобщените служебни данни:
 - една и съща за локалните бази данни на всички библиотеки в системата
- ▶ Резултати:
 - рационално разделение на труда;
 - спестяване на време при трудния процес на обработване на библиотечните материали

Бази данни за прехвърляне на записи в COBISS

- ▶ COBIB.SI
- ▶ COBIB.SR
- ▶ COBIB.MK
- ▶ COBIB.BH
- ▶ COBIB.CG
- ▶ Library of Congress
- ▶ ISSN

Формати за обмен на данни в системата COBISS и извън нея

- ▶ За обмен в системата COBISS:
 - COMARC/B за библиографски записи
 - COMARC/A за контролни данни
 - COMARC/H за данните за фонда
- ▶ За международен обмен
 - MARC 21
- ▶ Изходи
 - MARC 21
 - Dublin Core

Организационен модел на COBISS

- ▶ Библиотека с национална отговорност
 - Национален център COBISS
- ▶ Пълноправен участник

Предимства на системата COBISS

- ▶ Продължителност на прилагане и непрекъснато усъвършенстване
- ▶ Предоставяне на пълна документация за работа и интерфейс на български език
- ▶ Подготовка на персонала чрез провеждане на обучителни курсове
- ▶ Участие във вземането на решения за развитието на системата
- ▶ Възможност за споделена каталогизация
- ▶ Каталогизиране на всички ресурси в една база
- ▶ Осигуряване качеството на локалните бази данни

Електронен своден каталог - COBISS/OPAC

Осигурява онлайн достъп до:

- ▶ библиографските бази данни в системата COBISS (COBIB и локалните бази данни)
- ▶ други бази данни на COBISS (COLIB, CONOR, SGC) – база данни за библиотеките, включени в системата, бази данни за нормативен контрол на имената и на предметните рубрики
- ▶ специализирани бази данни (от местни и чуждестранни доставчици на бази данни) върху сървъра на библиотечно-информационната служба
- ▶ бази данни, намиращи се на отдалечени сървъри Z39.50

Предимства на COBISS/OPAC

- ▶ Представяне на библиографските данни в международен комуникативен формат
- ▶ Повишаване качеството на библиографските записи
- ▶ повишаване качеството на информационното търсене
- ▶ Разкриване на фондовете на библиотеката за по-голям брой потребители
- ▶ Достъпност до каталога независимо от местоположението на потребителя

Предимства на сподделената каталогизация

- ▶ Спестява време и средства
- ▶ Използват се предимствата на новите технологии и един запис се създава еднократно, за да се използва многократно
- ▶ Подобрява се разпространението на информация чрез постоянен онлайн достъп на потребителите до ресурсите
- ▶ Увеличават се местата за достъп до колекциите
- ▶ Освобождават се каталогизатори, които могат да извършват и други експертни дейности
- ▶ Повишават се резултатите от информационното търсене, поради подобрената съвместимост на каталозите

Национален своден каталог

Осъществима ли е целта ?

Възможни модели:

- ▶ Портал
- ▶ Споделена каталогизация

Благодаря за вниманието!

N.Karachodjukova@nationallibrary.bg